

A 13. századi ÉNy-i torony emelete: Feltöltött földszintje feltárva és nyílásokkal áttörve átjáróként szolgálna a terv szerint. A laza sít betöltés alatt a Ny-i falon padkát találtunk, mely a földszint feletti földem befogadására készülhetett.

Az ÉNy-i torony melletti helyiség: Ez a tér a 13. századi ÉNy-i torony és az É-i palota között helyezkedik el, feltehetőleg utólag foglalták épületbelsőbe. A feltárás során vastag kora újkori hulladékra találtunk a felszín alatt, mely azt erősíti meg, hogy itt hulladékkal fokozatosan feltöltött belső udvar lehetett. A 4–5. sz. területeken igazoltuk, hogy a két helyiségben nincs boltozat, így a feltárás elvégezhető az emeletről kiindulva.

Konzulens: B. Benkhard Lilla régész.

Munkatársak: Radics András, Wolf Ernő régésztechnikusok; Laczi Orsolya, László Emese, Nagy László, Nagy Szabolcs, Pető Zsuzsa, Schneider Ágnes régészhallgatók.

RÁCZ MIKLÓS

286. Kőszeg, Kőszegfalvi rétek (KÖH 68997)

(Vas megye) U, R, B, A, Kö

2009. március 23. és június 4. között megelőző feltárást végzett a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat a lukácsházi árvízcsúcs-csökkentő tározó építéséhez kapcsolódóan. A feltárt terület 13 068 m² volt.

A lelőhely a 87. sz. főúttól Ny-ra lévő É-D irányú dombháton található. A humuszolás során a kijelölt terület ÉNy-i részén nem dokumentáltunk régészeti jelenségeket, ezért ezen a területen nem is humuszoltunk le teljes egészében. A terület közepén, annak teljes hosszában (É-D) megfigyeltünk egy sötétszürke, téglatormelékes, faszenes betöltésű lefolyást, ami 3–5 m széles. Ettől Ny-ra nem került elő semmilyen jelenség. A negatív részt két talajszondával kutattuk meg. A szürke lefolyást egy Ny-K irányú szondával vágtuk át, és kiderült, hogy a kb. 25–35 cm vastag réteg alatt jelentkezett az altalaj, és benne a régészeti jelenségek.

A humuszolt felszínen a legkorábbi, a Lengyel III. időszakra datálható telepjelenségek főleg az ásatás É-i részén találhatóak, amelyekből nagy mennyiségű kerámia került elől. Az ásatás DK-i részén, egy nagyméretű rézkori, a Balaton-Lásinja-kultúrához köthető gödröt tárunk fel, melyből nagy mennyiségű változatos kerámiaanyag, kőbaltatöredékek és egy csiszolt kőgyöngy került elő.

A rézkori gödrötől Ny-ra, még a domboldal magasabb részén számos bronzkori gödröt és cölöplyukat dokumentáltunk. Szintén ezen a területen tártunk fel négy kora avar kori sírt, amelyek közül kettő tartalmazott jelentősebb leletanyagot. Az egyikben 145 gyöngy és két bronz, gömb-sorcsüngős fülbevaló, a másikban 84 gyöngy (rúd és szemesgyöngyök), bronz karperectoredék, bronzgyűrű és több kisebb tárgy volt.

Legnagyobb számban középkori telepjelenségek kerültek felszínre. A 13–14. századi kerámiaanyag mellett nagy mennyiségű, másodlagosan felhasznált

római tegula és imbrex, valamint három vassarkantyú került elő. A korszak objektumai közül három csoportot részletesebben ismertettünk.

Egy négy kemencéből álló kemencebokr esetében háromnál csak a sütőfelületet tudtuk dokumentálni, a negyedik ezeknél jobb állapotban maradt meg. Palástja beomlott, de így is sikerült dokumentálni: alapját nagyobb kövekkel rakták körbe, és K-i oldalán egy, kövekből kialakított, kisebb „ajtót” figyeltünk meg, ami előtt egy átégett felület (parázskihúzó) és hamusgödör volt. A platniját egyszer megújították. A kemencét egy nagyobb gödörben építették meg, és az öt hozzá köthető cölöplyuk alapján tetőszerkezete is volt. Két másik kemencénél is dokumentáltunk két-két cölöplyukat.

Egy nagyméretű gödörkomplexumból a gyér leletanyag (főleg téglák, kő, patics és néhány kerámia) kíséretében, került elő egy folyadéktároló edény lófejet mintázó, plasztikus kidolgozású kiöntőcsöve.

Egy kb. 12×12 m nagyságú kőépület alapozására az É-i bekötőút humuszolása során bukkantunk. A fal alapozását 5–10 cm vastag habarcsos-kavicsos réteg, és erre rakott vegyes falazású egy-két sor kő, téglák alkotja. A fal bontása során egyértelmű datáló lelet nem került elő. Az épület belsejében 36 különböző korú cölöplyukat találtunk. Ezek közül 4 hasonló méretű, betöltésű és az épület sarkaival megegyező tájolással helyezkedett el. Valószínűleg a tetőszerkezet tartó oszlopai lehettek. A cölöpök feltárása során egy késő középkori peremtöredéket találtunk, ami valószínűleg az épületet is datálja.

Összességképp a 13 068 m²-nyi területen 101 gödröt, 159 cölöplyukat, 3 kemencét, 3 sütőfelületet, 4 árkot, 4 sírt és egy kőépület alapozását tártuk fel. A jelenségek a késő neolitikumtól a késő középkorig tartó többé-kevésbé folyamatos megtelepedésről tanúskodnak.

BASTICZ ZOLTÁN – EKE ISTVÁN

287. Kunfehértó, Alsófehértó

(Bács-Kiskun megye) I

A Kunfehértó belterületétől D-re, a nagy kiterjedésű Alsófehértó nevű határrész közepén, egy környezetéből szigetszerűen kiemelkedő dombháton, a Horvát Tranzit gázszállító vezeték nyomvonalán terepbejárás során két lelőhelyet regisztráltunk, melyeken a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai megelőző feltárást végeztek.

HT-31. (KÖH 69427): 2009. augusztus 18–19-én a lelőhely ÉNy-i szélén, mintegy 55 m hosszán és 5 m szélességben kutattunk. A sárga, homokos altalajon – mely a területen mélyített geológiai szondánk alapján mintegy 150 cm vastag – 2 objektum folytja rajzolódott ki a nyelés során. Mindkét objektum Ny-K irányú, egyenesen szűkülő oldalfalú, egyenes aljú, lelet nélküli árokalj.

HT-32. (KÖH 69429): Augusztus 18-án mintegy 25 m hosszán és 5 m szélességben, a lelőhely K-i szélén dolgoztunk. A sárga, homokos altalajon egy objektum folytját azonosítottuk a nyelés során. Az enyhén ovális

alakú, egyenesen szűkülő falú, egyenes aljú gödör be-töltéséből leletanyag nem került elő, kora ismeretlen.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

288. Kunszállás, Péter-tanya (KÖH 61842)

(Bács-Kiskun megye) B, Sza, A

A Horvát Tranzit gázszállító vezeték kivitelezéséhez kapcsolódó régészeti szakfelügyelet alkalmával azonosított lelőhely (HT-110) a település Ny-i határában elterülő, löszös-homokos háton fekszik. A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai 2009. november 9. és december 3. között végeztek feltárást a lelőhely 1107 m²-nyi felületén.

Munkánk során 141 stratigráfiai egységet és 130 objektumot dokumentáltunk, melyek zömét szarmata telepobjektumok tették ki, 3 bronzkori és 3 avar kori gödör mellett. A szarmata településen tárológödrökön kívül feltártunk 3 kutat és 3 letapasztott padlójú, csak részben a szelvény területére eső, földbe mélyített épületet is, mely utóbbiak közül az egyikben kemencét, hamusgödört és a tetőszerkezethez tartozó cölöphelyet is találtunk. A jelenségek köréből kiemelésre érdemes még egy szintén a szarmata időszakhoz köthető füstölő. Az előkerült nagy mennyiségű leletanyagból érdekesebb két, reliefes terra sigillata töredék, az egyikén kitárt szárnyú sas, a másikon dárdát tartó harcos ábrázolása látható.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a kecskeméti Katona József Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Czigléczi Tibor, Szabados György, Szöllősi Géza technikusok.

DEÁK ANDREA

289. Kunszentmiklós, Szennyvíztelep (KÖH 73115)

(Bács-Kiskun megye) Sza, Kk

2009. október 15-én Kunszentmiklós szennyvízcsatornázásának nyomvonalán örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást, mely során a tervezett nyomvonal mindkét oldalát 20-20 m szélességben vizsgáltuk. Összességében a külterületi szakasz kb. 20-25%-a bizonyult hatékony terepbejárásra alkalmasnak. A tervezett beruházás belterületen a meglévő utcahálózatot követte, a külterületi szakasz műút mellett húzódott, ill. a már korábban megépített szennyvíztisztító telep területét érintette.

Munkánk során egy új lelőhelyet azonosítottunk melyről szarmata és középkori anyagot gyűjtöttünk.

Munkatársak: Sultis László régésztechnikus, Bodnár Zoltán térinformatikus.

PARDITKA GYÖRGYI

290. Lakitelek, Kápolnahalom (KÖH 72713)

(Bács-Kiskun megye) Kk

2009. november 15-én bejelentés alapján helyszíni szemlét végeztem Lakitelek belterületén, az egykori Szikra Tsz. központi épületei közelében, ahol középkori templom maradványai mutatkoztak. Egy viszonylag enyhébb kiemelkedésen helyezkedhet el az egykori kőépület. A kőfalak/alapok megtalálásakor leálltak a további munkavégzéssel. Az erdő ezen része nem telepített, így talajlazítás alá sem esett a domb területe. Ezt megerősíteni látszik az a környékbéli középkori templomos lelőhelyekkel szemben egyedülálló helyzet is, hogy kőalapok, esetleg kőfalak is mutatkoztak a felszínen.

A templomhoz tartozó települést teljesen nem jár-tuk be, de valószínűsíthetően az egykori tiszai ártérhez és az azzal haladó Királyi Főúthoz szervesen kapcsolódva ÉK-DNy irányban fekszik a magaslaton végig. A középkori lelőhely kétségtelenül azonosítható a középkori, kora újkori forrásokból ismert Felső Alpárral.

A helyszín jelentőségét mutatja, hogy már Lázár deák 1520 körüli térképén is szerepel. A II. katonai felmérésen az egykori templom már csak földrajzi névként mutatkozik. A 19. sz. közepére ezek szerint nagyobb részét már elhordták. Az 1930-as évek folyamán Szabó Kálmán bizonyosan kutatott a helyszínen, erről térképmelléklete is árulkodik. Eredményeiről nem sokat tudunk, maga a helyszín is elveszett volt eddig az örökségvédelem szempontjából.

ROSTA SZABOLCS

291. Lakitelek határa

(Bács-Kiskun megye) Sza, Kk, Kú

2009. október 19. és november 20. között az M44 gyorsforgalmi autópálya Kecskemét-Tiszaújváros nyomvonalszakaszán örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárásokat. A tervezett autópálynak jelenleg két lehetséges nyomvonalváltozata van. Az É-i 31,1 km, a D-i 37,3 km hosszú. A tervezett tengely, valamint a fel- és lehajtók mindkét oldalát 100-100 m szélességben vizsgáltuk. A nyomvonalszakasz teljes egészében külterületen, új nyomvonalon húzódik és többségében mezőgazdasági területeket érint, mindössze 45-50%-a bizonyult hatékony terepbejárásra alkalmasnak.

Lakitelek közigazgatási területén 6 új lelőhelyet azonosítottunk: *Kovács-tanya I. és II.; Illés-tanya; Bódványdűlő (Tasi-éri-főcsatorna); Lakitelek-tiszaújkői összekötő út II.; Felső-alpári-dűlő (Hajnal-tanyától É-ra)* (KÖH 72829, 72831, 72833, 72835, 72837, 72849). A szarmata, középkori és kora újkori leletanyag felszíni telepnyomra utalt.

Munkatársak: Kékegyi Dorottya, Sultis László, Frank Tamás, Ollai Tibor, Alács Attila, Pál Róbert, Takács Gábor, Bárdos Nándor régésztechnikusok, Paja László antropológus.

PARDITKA GYÖRGYI